

Збільшене число. Ціна 2 марки

МАЛІ ДРУЗІ

№ ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ №

Число 5—6

АВІСБУРГ

Рік 1947

М. Михалевич:

Святий Юрій

Журавлі

Бачиш мій синочку,
Осінь у саду,
З кучерявих вітів
Вітер листя здув.

Листя, як метелики,
В сонці мерехтять,
Золотом виблискують
І летять, летять....

А у небі синьому
Журавлиний клин —
Може, з України
Надлітає він?

Може, рідну хату
В рідному селі
Бачили недавно
Сизі журавлі?

Може, у останній,
Голубій журбі
Привітання з Краю
Принесли тобі?

Журавлям рукою,
Сину, помахай,
Може, з ними разом
Вернеш в Рідний Край?

З кучерявих вітів
Вітер листя здув —
Бачиш, мій синочку,
Осінь у саду...

Рисунок Олени Вітик — Войтович

Ніна Туз

Меч святого Юрія

Казка-легенда

За горами, за лісами, давним-давно була країна розкішна, багата, вся завітчана вишневими садками, так що і назвали її Країною Вишневих Садів.

Раз на Країну Вишневих Садів наскочив страшний семиголовий змій. Жаром свого подиху спалив людські оселі, сопухом свого тіла отруїв повітря, кигтями зрив землю так, що вона стала голим пустирем. Налюбувавшись своїм ділом, змій звив собі кубло і ліг відпочивати.

Коли прийшла весна, то ніде вже не завітли вишневі сади, не заспівали жайворонки в отруєнім повітрі, а земля здригалася від зловіщого реву страшного змія. Народ сумний, обідраний, голодний, снувався по згарипах своїх осель і з тривою очікував нового наскоку.

А був саме Великдень — велике свято на землі і на небі. Сам Господь засів на престолі, щоб разом з Христом та Святими послухати музику церковних дзвонів із землі.

І роздзвонилися дзвони по всьому світу... Славлять Христове Воскресіння... Тільки у Країні Вишневих Садів глухо. Вже і південь, а звідтіль ні звуку — ні один дзвін не грає.

Нахмарилось лице Господнє.

— Іди, святий Петре, — каже Господь, — поглянь на землю, у Країну Вишневих Садів, чого люди там так забарилися.

Пішов святий Петро до небесних воріт, відчинив кватирку у воротах, вихилив голову, але такий сопух, дим та згар вдарили йому в лице, що мусів якнайскоріше замкнути віконце. Кашляючи та чхаючи, повернувся до Господа.

— О Господи... — вспів лише промовити і так зайшовся кашлем, що вже весь день не могли почути від нього ні слова.

— Іди, святий Юріє, — каже Господь, — осідлай коня і поїдь на землю, у Країну Вишневих Садів. Поглянь, що там таке сталось.

Осідлав святий Юрій свого білого коня, наложив срібну зброю, припоясав свій святий меч і Чумацьким Шляхом поїхав на землю, прямо в Країну Вишневих садів.

Було ще дуже рано. Люди, зморені голодом та холодом, дримали у своїх криївках. Ніхто не бачив святого Юрія.

А він на білім коні, у срібній зброї, їхав розритими полями, обгорілими лісами, через згарища сіл та звалища міст, чув квиління голодних дітей, плач нещасних матерей і серце стискалося йому від болю. Одним помахом свого святого меча міг відрубати всі сім голів лютому змієві і повернути мир нещасній країні. Але на цьому світі вже встановлено так, що кожний сам собі мусить здобути і волю і долю. Святий Юрій відпоясав свій святий меч і поклав його в полі під хрестом на роздоріжжі.

Цієї ночі бачили люди в полі дивне сяйво, а вранці, під хрестом на роздоріжжі, нашли старовинний меч. На держаку меча прочитали напис:

*„Хто чесною рукою в чесній справі цей меч підійме
— будь певний перемоги!“*

Приглядалися люди до меча й говорили:

— Коли б то убити змія...

Але ніхто не зважився підняти меча.

Аж ось надійшов хоробрий лицар Зброслав. Він давно мріяв про те, щоб змірятися із змієм. Сміло підняв меч і рушив до бою.

Змій, пізнавши меч святого Юрія, затремтів із страху і кинувся тікати.

І гордість підступила тоді до серця Зброслава.

— Цим мечем уб'ю змія і славою завітчаю ім'я своє. Заволодію Країною Вишневих Садів і княжим вінцем прикрасю голову свою.

І в цій же хвилині затремтіла рука Зброслава, меч вихопився з долоні, полетів і вістрям вбився в землю, аж по самий держак. А напис на ньому ще сильніше заблестів у сонці:

*„Хто чесною рукою в чесній справі цей меч підійме —
будь певний перемоги!“*

А змій, очунявши із страху, тільки зареготав, ригнув вогнем, і морем полум'я та крові залив знову всю країну.

І довгі роки володів змій країною, а святий меч, всіми забутий, стримів у землі.

Аж раз найшов його розумний молодець Гостромисл. Він читав у старих книгах і пізнав, що це меч святого Юрія, меч, перед яким тремтить саме пекло.

— Ходіть, допоможіть мені вирвати святий меч з землі і убити змія, — гукав він до народу.

Рис. М. Михалевича

Але прибитий горем народ тільки похитував головами :

— Ні, нема такого меча, щоб міг убити потвору.

Тоді Гостромисл кинувся в розпучі сам добувати меча, але відірвав лише держак, а вістря залишилося в землі.

Зневірений до свого народу, заховав він держак у полу плаща і пішов у світ та й досі блукає по ньому. А лютий змій і далі панує в Країні Вишневих Садів, отруюючи своїм ядом і сопухом землю й повітря.

Та кажуть, що колись малий сільський хлопчина, пасучи вівці на облозі, віднайде святий меч, вигребе його з землі,

обітре на ньому іржу, а гаряча любов до батьківщини дасть йому силу підняти цей меч чесною рукою, і в чесній справі, — за волю і долю рідного народу убити потвору-змія.

Тоді оновлена земля вкриється знову буйною зеленню, знову завітнуть вишневі сади, заспівають жайворонки над нивами, оживуть села й міста, а народ веселий і щасливий ударить у всі дзвони.

І сам Господь у небі здивується, як чудово грають дзвони воскресну пісню в Країні Вишневих Садів, а святий Юрій тільки усміхнеться, осідлає свого білого коня і Чумацьким Шляхом поїде по свій святий меч — той меч, що перед ним не встоїться жаден змії, ані жадні сили пекла.

Т. Білецька

Кожного року, у місяці листопаді задуємо велику подію, яка сталася дня 1. листопада 1918 р.

В той день у столиці Галичини і всієї Західної України, у місті Львові, проголосили українці свою власну державу. Українське військо зайняло місто і ввісило на ратуші український прапор.

За прикладом Львова пішли всі міста і села Галицької Землі — всюди була встановлена власна українська влада.

Разом із святкуванням роковин 1. Листопада, задуємо теж великого українця, Митрополита Андрея графа Шептицького. Він помер три роки тому у Львові. Українські діти зі Львова відвідували кожного року Митрополита в день Його Ім'янин і дякували за

батьківську опіку над сиротами, хворими, бідними. Митрополит Андрей зробив дуже багато добра для свого українського народу.

Дня 21. листопада вшануємо теж пам'ять 359 Героїв, що їх розстріляли большевики під містечком Базаром в 1921р. Ці Герої — це українські вояки, що хотіли визволити Україну з-під большевицького панування. І хоч большевики намовляли їх до себе на службу, наші борці воліли вмерти, як служити ворогові. Слава про незломних Героїв-борців не загине ніколи в українському народі. Українські діти разом з батьками вшановують кожного року день 1. Листопада, річницю смерти Князя Церкви — Митрополита Андрея і віддають свою пошану Героям Базару.

Вежі города Льва

Рисунок В. Баляса

У день 1. Листопада

Удосвіта озвався дзвін
Залізним словом —
Розніс веселу вістку він
Над сонним Львовом:

»Прокинься, Львове, і радій
Днем чину й зваги¹ —
Вдянувся пишно ратуш твоїй
У рідні стяги.

І юне військо, рідна кров,
Преурочисто
Бере тебе під свій покров,²
Прекрасне місто!»

Ширяє радість, наче птах,
По мрячнім полю —
Весь край в веселих прапорах
Стрічає волю.

Піднявся нарід і пішов
На все готовий:
За волю дав життя і кров
У ріднім Львові.

Згадаймо разом славні дні,
Ростім надію,
Хай світять нам, немов огні,
І хай нас ірїють.

В. Переяславець

¹ Звага — відвага, мужність. ² Покров — опіка, захист.

Рисунок В. Баляса

ДИТЯЧА СКАРБНИЦЯ

Сів при столику хлопчик Гнатик, сів при столику та й хлопчеться: страх, як мало є що читати, а читати так дуже хочеться.

Має він скриньку з блискучими кантами — це скарбниця його і Гаїлина, хоч не перлами, не брилянтами і не золотом вкрай завалена. Є в ній кілька книжок хороших із історій цікавими сплетами; їх за власні зароблені гроші діти купили в кіоску з газетами.

Книжка дітям — то шлях у незнане, де чатує предивна пригода, райська мандрівка в світі, океани, де очі чарує чудава природа.

Ось вбігає Галя в кімнатку, дзвінко сміється і плеще руками.

— Маю книжечку! Чуєш, Гнатку? Гарна книжечка, ще й з образками!

— Що ти кажеш? — не вірить Гнатик. Він схопився, ра-

діє, регочеться. Потім разом сідають читати, бо читати так дуже хочеться.

Каже Галочка:

— Знаєш, брате! Ех, люблю ж я, люблю читати! Як прийдеться колись вибиратися, я не зможу з книжками розстатися.

— Не розстанемся! — Гнатик говорить і голубить коробку руками. — В інші землі, за гори, за море повезу я скарбницю з книжками.

Поклялись тоді Галя і Гнатик урочисто одно одному: Не перестати ніколи читати книжку — найкращий спомин з дому.

Рідна книжечко, рідне слово, люба матінко — рідна мово! В вас шматочок тієї країни, куди наша думка пташиною лине. В вас Вітчизни святої дихання, віра в правду і віра в Бога, слава предків і їх змагання за кращу долю, за перемогу!

Р. Завадович

НАША БАТЬКІВЩИНА

Там, де море є глибоке,
Де завітчані Карпати,
Де степи такі широкі,
Що очима не обняти,
Там є наша Батьківщина
Україна!

Там, де сонечко іскриться
Де ласкавий вітер віє,
Де на горах є столиця —
Наш великий, славний Київ,
Там є наша Батьківщина
Україна!

Всі ми: я, і мама, й тато
У чужім, далекім краї
Будемо її кохати,
Бо і нас вона кохає —
Нас кохає Батьківщина
Україна!

Леонід Полтава

Завітчані Карпати — ріка Черемош і село Жаб'є на Гудульщині

Вечірня молитва

*Ісусе коханий, Ісусе наш милий,
Вже ангели в небі зірки засвітили,
Ніч темна надходить, і діти*

*Тобі ми заносим подяку велику,
За те, що приняв нас у ніжну [опіку,
За те, що здорові усі і веселі*

*До Тебе в молитві підносять [в поклони
По праці лягаєм на сон до [постелі.
[долоні.*

*Дозволь нам щасливо цю ніч переспати,
Набратися сили, міцнішими стати,
А завтра віддати ізнов свої сили
Тобі й Україні, далекій та милій.*

Р. Роляник

ОСІННЄ ЛИСТЯЧКО

Шарудить під ногами листячко в садку. Ш-ш-ш.

Вітер наче звеселився, що так багато йому роботи, зриває останні листочки з дерев, не жаліє, покриває ними стежки в садку, крутить ними у повітрі — і, здається, крутиться листячко у таночку, у веселому таночку з вітром-розбишакою.

І неначе приспівує їм пустотливий вітер:

— Не сердьтеся, не сердьтеся на мене, на вітра веселого, — ви тут розпустилися рано повесні, зеленіли влітку, гріли вас соняшні проміння, пили ви свіжі роси на світанках і годували цим дерево і освіжали в садку повітря — ви багато зробили, листочки, за літо, за це вам сонечко сяло, пташки дзвінко співали і діти маленькі всміхалися. А тепер холодні ночі, і дощі

осінні, роси, і сонце не гріє і ви пожовкли... Я зірву вас, я покрию вами матусю-землю. А на весну нове листячко розпуститься на деревах.

— Ш-ш-ш, — зашелестіло, а може й спитало листячко, — а ми, ми вже нікуди не здатні, ми пережили і вмеремо?

Коли саме по стежці повзе великий-великий жук.

— Он яку купу листя хтось добрий мені нагріб, — каже жук, — під ним я добре перезимую, — і заліз аж під сам спід.

Шелестить листячко: „Ми пригріємо, ми пригріємо, йдіть до нас!“

— От бачите, листя, ще ви придалися, — каже вітер, — ще не один до вас звернеться.

І дійсно, під купу листя понабиралося багато усяких ма-

леньких істот, що завмирають на зиму — і жучки і павучки.

Коли повзе щось таке колюче — все в голках. Притихла малеча. А це їжак, йому теж листя для зимового житла потрібне.

Понатякував листя на свої голки і пішов далі.

А потім вийшли діти з граблями та з мітлами, позгрібали на стежках в садку листя.

— Несіть, діти, в дровітню, буде на загату і мені на підпал, — кричить мама з ганку.

А вітер, наче звеселився, рве останнє листячко з дерев, крутить у таночку, кидає на землю...

— Ш-ш-ш, — шелестить листопад. Співає вітер казочку про осіннє жовте листячко...

О. Іваненко

Казка про розумного зайця

Жив собі в лісі сирій заєць. Була в нього жінка-зайчиха й малі лякливі зайченята.

Це був дуже полохливий заєць. Кожної гілки в лісі боявся, а вже про звірів і казати нічого.

Жив заєць бідно. Частенько на обід у нього бувала сама тільки зелена травка, хоч звичайно свіжий качан капусти був би для нього куди смачніший. Але, хіба може бідний заєць дозволити собі їсти щодня свіжу капусту?

Тимто зайця в лісі прозвали „заєць-травоїд“. Зайчик уже звик до цього і навіть не ображався, коли його так кликали.

Дуже бідно жив заєць. В лісі казали: „школа зайця — дуже він бідує“. Але помігти — ніхто не помагав.

І раптом усе змінилось. Зажив заєць справжнім багатієм. Ніхто більше не казав: „школа зайця“ — а всі стали казати: „от, живе заєць, як сир у маслі купається“.

Сталося це ось як.

Одного холодного осіннього ранку зайчиха стала бурчати: і чоловік у неї поганий і хата нікудишня і вікна побиті і всі звірі вже до зими готові, всі влаштувалися, а в них дома — соромно казати — холоднеча, вогкість з усіх щілин так і несе, діти мало не померзли вночі...

— Бачиш, — сказала вона, — ще й досі тремтять бідні. І носики в них сині і лапки червоні... і зубами цокотять.

— Нічого, — став утішати її заєць, — я сьогодні вже візьмусь до роботи. Полагоджу дах, заб'ю дірку у вікні. Наша хата стане не гірша від інших, а ще навіть краща.

— Не хвались, — сказала зайчиха, — де ж ти дощок набереш діру забити. Вона ж, бач, яка велика.

— Дощок? — посміхнувся заєць. — Тут одної дощечки стане.

— А дощечку де візьмеш?

— Вже я знаю, де. Я бачив біля одного тину гарну дощечку. Там, я думаю, вона нікому не потрібна, а нам якраз пригодиться.

І взявся заєць до роботи. Він покликав свого старшого сина, і вони вдвох тихенько вибралися з дому. Ох, і наїлися ж вони страху. Кралися від дерева до дерева. Денебудь гілка скрипне — вони зараз у купці. Хтось пробіжить — вони до землі припадають. Страшно в лісі бідному зайцеві.

Нарешті добралися до городу. Дощечка, як була біля тину, так і лежала.

Недовго думаючи, тато-заєць узяв за один кінець, а синок-заєць за другий і понесли. Від дерева до дерева, від кущика до кущика, глухими стежками несли вони дощечку до свого дому. Нарешті принесли.

Уся сім'я вибігла з дому і не гаючи, взялася до роботи — допомагати батькові прибавати дощечку.

Потім усі стали милуватися своєю роботою. Раптом старий заєць нахмурився — на дощечці було щось намальоване. Заєць придивився: так і є. Намальований чобіт з вушками.

— От я дурний, — розсердився заєць, — було б мені повернути чоботом до стінки. Але тепер пізно, не одірвеш

Він узявся в боки й махнув лапкою.

— Нічого. Нехай. Тепер усі всі знатимуть, що я, бідний заєць, причепурих свою хату картинкою.

А зайчиха все сидить в хаті. Там тепер тепло, від вікна не дме. На radoщах вона по-частувала чоловіка смачним обідом, навіть моркви десь добула й нарізала йому тоненькими кружальцями.

А заєць наївся, сказав „спасибі за смачний обід“ і ліг відпочити після роботи.

— Цитьте діти, не шуміть, — сказала зайчиха, — тато спить.

І вдомі стало тихо.

Раптом щось застукало: стук-стук. І ще раз: стук-стук. Зайчиха навшпиньки підійшла до дверей:

— А хто там?

— Це я, відчиніть.

— Хто це „я“? Не знаю!

— Я, старої ведмедихи молодший син.

Зайчиха аж затрусилася з переляку.

— А чого то-то-то-бі треба?

— До шевця. Тут живе швець.

— До шевця? — Зайчиха за-спокоїлась, відчинила двері і сказала ласкаво:

— Серденько, ти помилився. Тут шевців немає, тут живе родина бідного зайця...

— Як це так? — заревіло ведмежа. — Три дні я бігаю по лісі, шукаю шевця. Адже мені ясно сказали: швець жи-

ве там, де чобіт у вікні. Нічого я знати не хочу, швець живе тут. Хай він швидше полагодить мені чобітки, бо ходити ні в чому. Ми йому за це горщик меду дамо. Хай тільки тато почне збирати.

— Любе ведмежатко, — сказала зайчиха, — де ти бачиш чобіт у вікні?

Зайчиха вийшла і очам своїм не вірила: на дошці у вікні був намальований величезний чобіт. Робити було нічого. Вона набрала сміливості і стала пояснювати, що це просто так, для краси.

Аж ось, звідки не взявся журавель. Підняв довгу ногу і розшумівся:

— Де швець? Подати мені зараз шевця. Хай швидше бере міру. Мені потрібні болотні довгі чоботи. А я йому за це риби наношу і жабок і пуголоків — усього подостатком... Я не жадний.

Тільки зайчиха стала умовляти, як прибіг горностай:

— Люба зайчихо, скажи чоловікові, мені дуже потрібні капці. Такі, щоб слідів на снігу не залишали. Тільки швидше, бо зима ось-ось настане. Заплачу, скільки скаже, тільки хай зробить...

Зайчиха зовсім розгубилася. Нарешті на галас вийшов сам заєць. Усі обступили його і давай умовляти:

— Швець, поший, швець, підбий, швець, зроби.

Заєць задумливо почував лівою лапкою праве вухо, потім сказав:

— Шановні громадяни, ви прийшли до шевця. І ви не помилились. Дід прадіда мого діда справді шевцював. І я, звичайно, дещо тямлю в шевському ремеслі. Але...

— Що?

— Боюсь, що не буде діла...

— Як не буде? — закричали всі.

— Потрібний варстат, інструменти... де взяти?

— Дістанемо, — загомоніли всі, — ми дістанемо.

— А товар, — вів далі заєць,
— шкіру, цвяхи...

— Дістанемо, — заревіли
звірі, — з-під землі дістанемо.

Недовго думаючч, скликали
вони збори й вирішили: всі по-
винні принести зайцеві цвяхи,
інструменти, шкіру, бо без шев-
ця в лісі ніяк не обійтись.

Заєць охоче взявся до діла
і хутко навчився шити чоботи,
направляти тощо, бо він був
розумний заєць і не лінувався.

У гушині, на сосні був виві-
шений наказ про те, що всім
без винятку забороняється
кривдити лісового шевця. І не
тільки його самого, але й жін-
ку його і навіть найменшого
з дітей теж забороняється
кривдити.

Навіть мисливі — і ті не чі-
пали зайця. Адже в лісі без
шевця ніяк не можна: от, бу-
ває, підметка відірветься або

халява трісне, тоді що станеш
робити?

Заєць став шевцем хоч ку-
ди. Роботи багато. Восени лед-
ве встигає впоратись з усіма
замовленнями. Тоді йому жін-
ка допомагає й діти, хто як
уміє. Замовці приносять зайце-
ві всякого добра — і живе
заєць у достатку.

Пізньої осінньої ночі до зай-
ця на світло частенько захо-
дить старий ведмідь. Він сідає
на підлозі біля печі і слухає,
як стукотить шевський моло-
ток. Зайчиха частує ведмедя
ситною вечерою. За вікном ві-
тер, шумлять голі дерева, а в
хаті в зайця тепло й затишно.
Ведмідь дримає біля печі, а зай-
чиха чи не сотий раз розпові-
дає про дощечку, яка:

*»Зайця навчила сама ремесла
І щастя зайчиній сім'ї принесла.«*

(Переклад)

Рисунки М. Михалевича

В О С Е Н И

Це вже осінь: всюди пусто,
Ні листочка на гіллі.
Мама Грицева капусту
Вже шаткує на столі.

Каже мама: „Буде взимку
В нас капуста про запас.
Поможи ось трошки, синку,
Це ж ми робимо для нас“.

Гриць охоче помагає,
Бо для себе все це — зна.
Він за це з капусти має
Не одного качана.

А качан же із капусти
Ну, й солодкий, ще й хрумтить!...
...Це вже осінь, всюди пусто,
Дощввесь день шумить-шумить

В. Онуфрієнко

Ріккі-Тіккі-Таві

(Скорочений переклад з англійської мови)

I

Ріккі-Тіккі це був малий звірок, мунґос. Шерстю й хвостом подібний до малого кота, а головою і вдачею — до ласички. Очі й кінчик вічно рухливого носика були в нього рожеві. Він міг почухати себе, де бажав, кожною задньою й кожною передньою ніжною; міг розпушити свій хвостик так, що він нагадував щітку, а пробігаючи поміж високою травою, грімко викрикував свій бойовий заклик: „Рікк-тікк-тіккі-тіккі-чк!...

Одного дня повинь вигнала його з нори, де він жив з батьком і матір'ю, і понесла течією в придорожний рів. Тут звірок потрапив на пливучий жмут трави, вхопився за нього й зомлів. Коли отямився, зрозумів, що він лежить на доріжці в саду.

Раптом почув голос малого хлопця:

— Подивіться, мамо, ось лежить неживий мунґос! Треба б його поховати.

— Ні! — відповіла мати, — краще візьмемо його до кімнати й обігріємо. Може він ще не загинув.

Звірка принесли до хати. Якийсь високий чолов'яга взяв його за шерсть, двома пальцями підняв угору й сказав:

— Він ще живий, тільки ледве дихає від втоми. Зігрійте його.

Звірка загорнули у вату і зігріли біля печі. Він відкрив очі й чхнув.

— Тепер не лякайте й не полохайте його. Побачимо, що він буде робити, — сказав високий чоловік.

Та в світі, мабуть, нема нічого тяжчого, як наполохати мунґоса, бо цей звірок, від голови до ніг, — це ходяча цікавість. Кличем роду мунґосів є: „Бігай і пізнавай!“, а Ріккі-Тіккі був справжній мунґос. Він спочатку придивився до вати і, зрозумівши, що її не варто їсти, оббіг навколо стола, сів, пригладив на собі шерсть, почухався й раптом скочив хлопцеві на плече.

— Не бійся, Тедді! — сказав батько. — Мунґос хоче познайомитися з тобою.

Ріккі-Тіккі заглянув хлопцеві за комір, понюхав його вухо і знову зіскочив на долівку й присів, чухаючи свій рожевий носик.

— Господи Боже! — здивувалася мати. — І говорять, що це дикий звір! Та я гадаю, що він ласкавий такий тому, що ми заопікувалися ним.

— Всі мунгоси такі, — сказав батько. — Якщо Тедді не братиме його за хвіст і не саджатиме в клітку, він буде увесь день бігати по кімнатах і вибігати надвір. Дайте йому щось поїсти.

Звіркові дали кусок сирого м'яса. Воно йому дуже смакувало. Поївши, він спокійно вийшов на веранду, примостився проти сонця, розпустив шерсть, щоб висушити її аж до корінців, і počував себе розкішно.

„Тут стільки всякої невидальщини, що я й за все життя не зміг би цього розказати родині“, — подумав він. „Зовсім ясне, що я залишуся жити в цім домі й вивідаю ще не одно цікаве...“

І Ріккі-Тіккі побіг у сад подивитися, чи нема і там чого цікавого.

„Що за гарне місце для ловів!“ — подумав він, а його хвіст розпушився вже на саму згадку про це.

Вільно вештався Ріккі по саду й дихав повними грудьми. Раптом він почув десь у тернових кущах жалісний голос. То був голос птиць; це кричали обоє Дарзі: птах-кравець і його жінка. Вони влаштували собі прекрасне гніздечко: два великі листки зшили по краях волокном, а в середині вистелили мохом і пухом. Гніздечко, прикріплене до галузки, гойдалося на вітрі, а обоє Дарзі сиділи на краю й плакали-ридали.

— Що сталося? — запитав Ріккі-Тіккі, опинившись одним скоком біля гнізда.

— Ох, ми нещасні! — відповів птах-кравець. — Учора одно наше писклятко випало з гнізда і Наґ зжер його!

— Гм! — сказав Ріккі-Тіккі, — це сумна подія. Але я тут чужий. Хто це такий Наґ?

Дарзі й його жінка не відповіли. Вони раптом присіли зі страху, почувши з густої трави недалеко куща тихе й страшне сичання, що примусило і Ріккі-Тіккі відскочити на метер взад. Він глянув у той бік, — з трави поволі піднялася голова й частина тіла Наґа, великої чорної гадюки-кобри. Ця гадина була завдовжки якихось два метри. Піднявшись з землі на третину

свого росту, Наґ затримався й почав розколихуватись так, як голівка маку на вітрі. Потім поглянув на Ріккі-Тіккі злими гадючими очима, що завжди однакові, про щоб не думала змія.

— Хто Наґ? — запитався злобно вуж. — Наґ — це я!

Сказавши це, Наґ обернув голову, і Ріккі побачив ззаду на його шиї знак, подібний до петлі або до окулярів*).

— Добре! — сказав Ріккі-Тіккі і його хвіст почав пушитися. — Чи є там у тебе ті знаки, чи ні, мене це не цікавить, але от що, добродію: як гадаєте, чи маєте ви право пожирати малих пташок з гнізда?

Наґ уважно слідкував за найменшим порухом трави позаду Ріккі-Тіккі. Він знав, що поява мунґоса в тому саду віщує йому загибель.

— Оглянься! Оглянься! — загукав раптом Дарзі з гнізда.

Ріккі-Тіккі знав, що це значить і, не гаючи часу, стрибнув по змозі якнайвище вгору, а в цей час під ним, сичачи, проповзла Наґаїна, зла самиця гада Наґа. Вона підповзла була ззаду, щоб раптом напасти й задушити мунґоса, а тепер страшно зашипіла й засичала, люта через цю невдачу.

Мунґос скочив їй на спину. Коли б він був старий мунґос, знав би, що то була найкраща нагода перегризти їй хребет. Але він побоявся, що Наґ кинеться на нього, і тільки глибоко вкусив Наґаїну, відскочивши подалі, щоб вона не вдарила своїм важким хвостом.

— Почекай, почекай, Дарзі! — засичав грізно Наґ до птаха, що попередив мунґоса. Гад високо піднявся, щоб дістати язиком гніздо, але Дарзі зробив своє гніздо так високо, що воно тільки заколихалося. Вуж ніяк не міг до нього добратися.

Ріккі-Тіккі почув, що його очі загорілися й почервоніли (як і завжди, коли він лютий). Він сів на хвіст і задні ноги, ніби мала мавпочка, оглянувся довкруги і заскреготав зубами. Та Наґ і Наґаїна вже щезли в траві. Ріккі не пішов за ними, бо не був певний, чи зможе подолати двох гадів зразу.

Вечером під час вечері, він вільно проходжувався поміж чарками на столі і міг би був наїстися досить всяких солодоштів. Одначе, він не забував про Наґа й Наґаїну.

*) Згідно з індійським переказом Брама, індійський пророк і бог, одного разу заснув навпроти сонця, а гад-Наґ заслонив його перед сонцем, щоб воно його не збудило. Тоді Брама дав тому гадові велику силу і знак, у вигляді окулярів на шиї.

Тедді відніс його на свою постіль і хотів, щоб Ріккі спав з ним, коло його борідки. Ріккі був занадто добре вихований, щоб кусатися й дряпатися, але тільки Тедді задрімав, він висунувся з постелі й пішов на свою звичайну прогулянку довкола хати. В пітьмі наткнувся на щура Чучундру, що ліз вздовж стіни.

— Не вбивай мене! — сказав майже крізь плач Чучундра. — Даруй мені життя, Ріккі-Тіккі.

— Невже ти думаєш, що той, хто вбиває вужів, буде вбивати щурів? — зневажливо запитав Ріккі-Тіккі.

— Вужі вбивають тих, хто вбиває вужів, — сказав Чучундра ще жалісливіше. — А чи я певний, що Наґ у темну ніч не прийме коли небудь мене за тебе? Тихо! Ти чуєш?

Ріккі-Тіккі насторожив вуха. В домі всюди було тихо, та до його вух дійшов якийсь слабкий звук, ніби оса билась до віконної шиби. Він знав, що то був звук шарудіння сухої гадючої шкіри по камені.

— Це Наґ, або Наґаїна! — промовив Ріккі сам до себе. — Котрес із них прокрадається по цеглі до кімнати з ванною.

Внизу, з гладкої стіни, була виїнята одна цеглина, щоб туди спускати воду з ванни. Ріккі-Тіккі прослизнув трохи далі в той отвір і почув, як Наґ і Наґаїна перешіптувались при сьйві місяця.

— Коли дім опустіє, — говорила Наґаїна до мужа, — тоді він буде примушений забратися звідси, а тоді сад буде знову належати нам. Увійди тихенько й пам'ятай, що треба почати від високого чоловіка. Потім вертайся сюди й розкажи мені все, а тоді ми разом будемо полювати на того Ріккі-Тіккі.

Ріккі чув усі ті слова й тремтів від люті й ненависті. Голова Наґа просунулася в отвір для спусту води, а за головою потягнулося й усе його двометрове холодне тілице. Не зважаючи на свій гнів, Ріккі-Тіккі таки налякався, побачивши величезну гадюку. Наґ розвернувся, підняв голову й заглянув до темної ванни. Ріккі помітив, як сильно блищали гадючі очі.

Наґ крутився на всі сторони, а потім Ріккі почув, як гад пив воду з найбільшого дзбанка, що ним наповнювали ванну. Наґ скрутився в кільце довкруги дзбанка, а Ріккі-Тіккі заммер на своєму місці. По якійсь хвилині він почав поволі підлазити до дзбанка. Наґ спав. Ріккі глянув на його широку голову й міркував, де краще захопити ворога. „Якщо я не переломлю йому

хребта за першим скоком, він зможе ще битися, — сказав сам собі в думці Ріккі-Тіккі, — та якщо він буде битися, то... ох, Ріккі!“

Він глянув на товсту шию Наґа й вирішив, що вона йому не під силу, а вкусити Наґа за хвіст, означало тільки довести його до крайньої лютости.

— Треба буде вхопити його поза вушима, — подумав Ріккі, — а вже як уцеплюся то не попущу. Готово!

Він скочив. Голова кобри лежала під дзбанком. Ріккі стиснув зуби і вперся спиною в червоний глиняний дзбан, щоб вигідніше опустити голову. Це дало йому на одну мить вигіднішу поставу й він добре використав цю хвилю. Наґ почав трясти ним з боку на бік, як собака трясє щура; кидав ним об підлогу, вниз і догори, але очі Ріккі були червоні і він не випускав шиї гада з своїх зубів, качаючись по долівці та перевертаючи всякі речі в кімнаті, б'ючи собою об краї цинкової ванни.

Він щораз міцніше стискав щоки, ніби кліщі, бо був певний, що гад замучить його на смерть, але родинна честь вимагала, щоб його трупа знайшли з затисненими щоками і з куснем гадючого м'яса в зубах. Голова його крутилася, все тіло боліло, ніби хтось розбив його на куски. Раптом ззаду нього роздався гук, подібний до удару грому. Гарячий вітер позбавив його свідомости, а червоний огонь обсмалив йому шерсть. То високий чоловік, почувши гамір у купальні, пробудився і вистрілив у гада з подвійної ловецької рушниці.

Ріккі-Тіккі лежав далі з закритими очима, але продовжував тримати шию Наґа в зубах. Він був певний, що гад уже мертвий, бо голова його не рухалася, а високий чоловік підняв Ріккі й сказав: „Наш мунґос, Алісо! Цей звірок врятував життя нам обом“. Тоді підбігла й Теддієва мати з блідим обличчям і поглянула на пошматованого Наґа, а Ріккі-Тіккі аж тоді прийшов до себе. Він пустив шию мертвої гадюки та поплентався до спальні хлопчика й решту ночі провів у його ліжку, шохвилини трясучись, наче хотів пересвідчитися, чи справді він поломаний в сорока місцях, як це йому здавалося.

Ранком Ріккі почував себе дуже розбитим і слабим, але одночасно й надзвичайно щасливим.

(Кінець буде)

Редіард Кіплінґ

ЛИСИЧКА ТА ЖУРАВЕЛЬ

Українська народна байка

Були собі журавель та лисичка. Ото й зустрілися якось у лісі.

Журавель каже:

— Прийми мене, лисицю, на зимівлю, то я тебе навчу літати.

— Добре, — каже лисичка.

Прийняла його лисичка; от і живуть вони у лисиччиній норі.

Аж дізналися стрільці, що в норі живуть журавель з лисичкою; стали вони розкопувати ту нору. Лисичка й каже до журавля:

— Скільки в тебе думок?

— Десять, — журавель каже. — А в тебе скільки?

— Одна.

А далі знов каже лисичка до журавля:

— Скільки в тебе думок?

— Дев'ять. А в тебе скільки?

— Одна.

Тоді знов лисичка каже:

— Скільки в тебе думок?

— Вісім. А в тебе скільки?

— Одна.

Та так усе лисичка питає журавля, а той усе по одній зменшує. А далі лисичка каже, як уже стрільці ближче почали копати:

— Скільки, — каже, — в тебе думок?

— Одна, — відказує журавель, — а в тебе?

— Одна. Яка ж у тебе думка?

Рисунок М. Михалевича

А журавель каже:

— Така: я ляжу поперед у норі і притаюсь — буду неначе неживий; вони мене й візьмуть у руки, почнуть роздивлятися, то ти втікай; вони кинуться до тебе, тоді й я полечу.

Докопались стрільці до журавля, ваяли його в руки та й кажуть:

— От тобі й маш! Лисиця задавила журавля... киньмо

його, то вже наш; докопаймося ще до лисиці.

Тільки вони це кажуть, а лисичка з нори — фіть! і пішла в ліс. А журавель пррх! — полетів.

Ото й почали вони скликатися докупи, журавель з лисичкою. Лисиця каже:

— Куме!

А журавель:

— Кумо!

Лисиця каже:

— Куме!

А журавель:

— Кумо!

Лисичка й каже:

— Гов!

Поскликались вони докупи. Лисичка каже:

— Навчи мене літати за те, що я тебе перезимувала.

— Добре, — каже журавель, — сідай на мене!

Лисичка сіла на журавля. журавель підлетів угору, так як з хату, пустив лисичку на землю та й каже:

— А що, добре літати?

— Добре!

Журавель злетів до неї та й каже:

— Сідай на мене знов.

Вилетів журавель вище хати, пустив її й питається:

— А що, добре літати?

— Добре!

— Сідай же ще на мене!

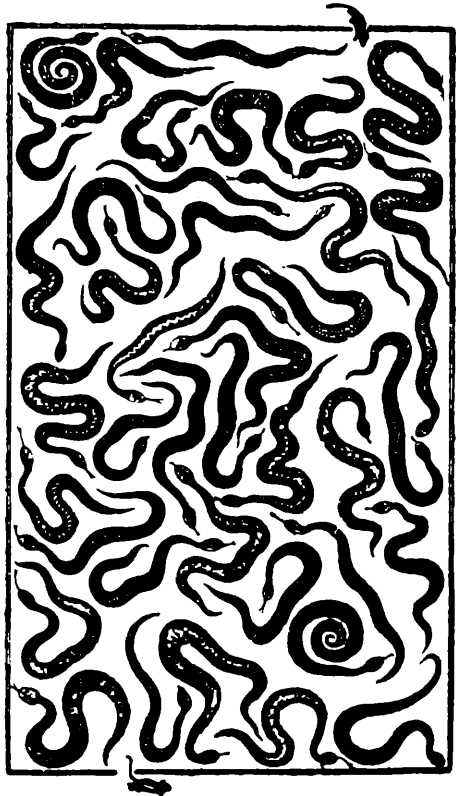
Лисичка сіла, журавель вилетів з нею високо-високо, так, що й оком не бачити, знов пустив лисичку та й питається:

— А добре літати?

Дивиться — аж тільки кісточки лисиччині лежать.

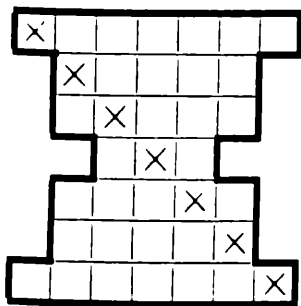
ВУЖІ І МИШКА

Мишка одна, а вужів багато. Як дібратися мишці до своєї нірки? Вона боїться попасти вужам на очі. Приходяться вибирати таку дорогу, щоб вужі її не помітили. Тихенько біжить мишка — по якій дорозі?

Розгадаймо

ХРЕСТИКІВКА

1. Південний овоч
2. Наймолодший пластун
3. Рух повітря
4. Комаха
5. Місце славного бою за Україну
6. Другий ступінь від „красно“
7. Працює в паровозі

Букви на місце хрестиків дадуть назву ріки на Україні.

НАРОДНІ ЗАГАДКИ

1. За білими березами талалай плеще?
2. Два брати через гору живуть, а в гостях не бувають?
3. Не кущ, а з листочками, не со-рочка, а шита, не чоловік, а розмо-вляє?
4. Їхала пані в срібному жупані, а жупан — латка на латці.
5. Марушка-семякожушка: хто на неї гляне, той і заплаче.

ЗАГАДКА-ЖАРТ

Дві ноги сиділи на трьох но-гах і тримали одну ногу. При-бігли чотири ноги і вкрали од-ну ногу. Дві ноги вхопили три ноги, кинули ними за чотирьо-ма ногами і чотири ноги від-дали одну ногу.

Сидів чоловік на тринижку і три-ноги вхопили чотири ноги і вкрали одну ногу. Дві ноги вхопили три ноги, кинули ними за чотирьо-ма ногами і чотири ноги віддали одну ногу.

Розгадки загадок, поміщених у „Малих Друзях“ Ч. 4.: Хрестиківка: 1. Беркут, 2. Орчик, 3. Гриб, 4. Іква, 5. УПА, 6. Київ, 7. Рим, 8. Арка, 9. Їжак, 10. Ніжен, 11. Айстра. Початкові букви дають слова: Бог і Україна. Яка це земля: Австралія. Яка це країна: Афганістан (в загадці зайшла помилка, замість: Фангісата, має бути: Фангінсата). Хто це? Пластовий новак.

НАШІ РОЗВАГИ

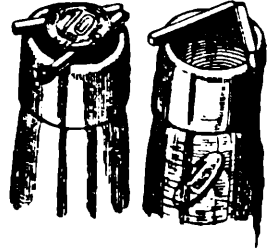
КАПЛЯ ВОДИ

I

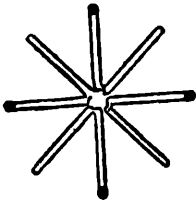
Оце поклав я на горло пляшки надломаний сірник, а на нього — монету. Попробуйте, вкиньте монету в пляшку, тільки ж умова! — не доторкатися ні до монети, ні до сірника, ні до пляшки.

Не вдається?

А фокус-штука зовсім легка. Дивіться: мачаю палець у воду, одну-дві краплі води пускаю на сірник в тому місці, де він надломаний. Кінці сірника розходяться — більше й більше. Готово! Монета опинилася на дні пляшки. І я не доторкнувся ні до монети, ні до

сірника, ні до пляшки!

II

Капля води — зовсім не дрібниця. Побачите, які вона ще робить дива.

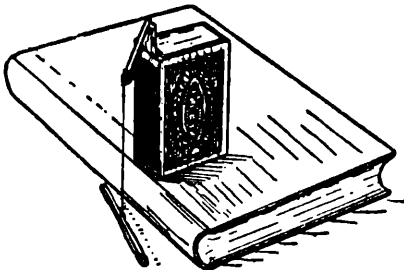
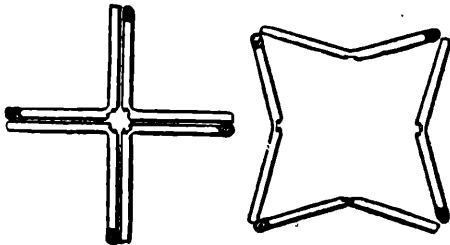
Надломлюю посередині чотири сірники і кладу на тарілку у вигляді такої зірки. Одну каплю води пускаю в осередок зірки, і...

Сірники почали рухатися, зложилися в хрест, а ще за хвилинку — в нову зірку.

А тепер із сірника збудуємо підйому: надломлюю сірник при одному з кінців, короткий кінець застромлюю в коробочку, на довгому кінці вішаю на нитці другий сірник. Нитка є натягнута, а сірник торкається до стола.

Тепер пускаю каплю води на надломане місце сірника, і ось підйома піднялася і піднесла зі столу сірник.

Вода — велика сила. Коли її багато, як от у річці, то вона рухає млинські колеса і меє в млинах збіжжя, вона перемінюється теж в електростанціях в електричну силу — струм, і тоді дає нам в хатах електричне світло і нагріває електричні кухонки. Треба лише знати, як використати силу води. Про це вчать у високих школах.

„МАЛІ ДРУЗИ“, додаток до „Нашого Життя“ для дітей молодшого і середнього віку. — Ч. 5—6. Жовтень—листопад 1947. — Редагує колегія Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. — Адреса:

„Mali Druzzi“, Augsburg 3, Silcherstr. 14.

Authorized by EUCOM Hq. Civil Affairs Division 14. July 1947 Authorization A. G. 383.7 GEC-AGO. Editor: Pawlo Kotowycz. — Druck: Holzmann, Bad Wörishofen.